

CERTIFIKACIJSKA SHEMA

za:

CERTIFICIRANJE SKLADNOSTI SISTEMA KONTROLE PROIZVODNJE IN NADZORA NAD NJO (FPC), SKLADNO S SIST EN 1090-1:2009+A1:2012

1. Zakonske osnove

Sestavni deli kovinskih konstrukcij spadajo po harmonizirani evropski zakonodaji med gradbene proizvode.

Nosilni elementi v zgradbah in inženirskih gradbenih objektih morajo izpolnjevati bistvene zahteve, navedene v Uredbi EU št. 305/2011 in njenimi dodatki (delegirane Uredbe EU št. 568/2014 in 574/2014) o določitvi usklajenih pogojev za trženje gradbenih proizvodov - CPR, priloga I /2/:

- mehanska odpornost in stabilnost,
- varnost pri požaru,
- higiena zdravje in okolje,
- varnost in dostopnost pri uporabi,
- zaščita pred hrupom,
- varčevanje z energijo in ohranjanje toplote in
- trajnostna raba naravnih virov.

Za sestavne dele kovinskih konstrukcij sta najbolj pomembna mehanska odpornost in stabilnost. Proizvajalec mora za vsak sestavni del, ki ga da v uporabo dokazati, da izpolnjuje navedene zahteve. Pogoje za dajanje gradbenih proizvodov v promet ureja Zakon o gradbenih proizvodih (ZGPro).

Za gradbene proizvode je potrebno izpeljati postopek ugotavljanja skladnosti. Vsak proizvod, ki pride na trg ali se vgradi v objekt, mora biti opremljen s potrdilom (certifikatom) in izjavo, ki potrjuje, da je proizvod skladen z zahtevami, ki so navedene v tehničnih specifikacijah.

Za kovinske sestavne dele se uporablja sistem ugotavljanja skladnosti označen z 2+. Proizvajalec ugotovi bistvene lastnosti proizvodov na osnovi začetnega tipskega vrednotenja in začetnega tipskega preskušanja ter uvede kontrolo proizvodnje v obratu (FPC - Factory Production Control).

Pred pričetkom proizvodnje mora proizvajalec pri priglašnem organu, imenovanem s strani pristojnega ministrstva, pridobiti certifikat sistema kontrole proizvodnje v obratu, skladno z zahtevami standarda SIST EN 1090-1. Priglašeni organ na tej osnovi izvede začetni pregled proizvodnje in sistema kontrole proizvodnje v obratu (angl: *Factory Production Control-FPC*), zatem pa izvaja redni nadzor in ocenjuje sistem kontrole proizvodnje v obratu (v nadaljevanju FPC).

Standard SIST EN 1090-1:2009+A1:2012 določa le zahteve za ugotavljanje skladnosti sestavnih delov konstrukcij, medtem ko standarda SIST EN 1090-2:2018 in SIST EN 1090-3:2019 določata tehnične zahteve za izvedbo jeklenih in aluminijastih konstrukcij. Slednja pri zahtevah za varjenje določata, da morajo biti varilska dela izvedena skladno z zahtevami določenega dela standarda SIST EN ISO 3834:2021.

Proizvajalec lahko izdeluje sestavne dele po lastnih načrtih. V tem primeru priglasi organ, v okviru začetnega ocenjevanja, preveri primernost proizvajalčevih zmogljivosti za projektiranje.

Zahteve za proizvodnjo in merila za ocenjevanje proizvodnje sestavnih delov kovinskih konstrukcij se nahajajo v naslednjih standardih:

- **SIST EN 1090-1:2009+A1:2012** Izvedba jeklenih in aluminijastih konstrukcij – 1. del: Zahteve za ugotavljanje skladnosti sestavnih delov konstrukcij.
- **SIST EN 1090-2: 2018** Izvedba jeklenih in aluminijastih konstrukcij – 2. del: Tehnične zahteve za izvedbo jeklenih konstrukcij.
- **SIST EN 1090-3: 2019** Izvedba jeklenih in aluminijastih konstrukcij – 3. del: Tehnične zahteve za izvedbo aluminijastih konstrukcij.
- **SIST EN ISO 3834-1 do 6:2021:** Zahteve za kakovost pri talilnem varjenju kovinskih materialov.

Proizvajalec, ki želi dobavljati sestavne dele kovinskih konstrukcij na evropski trg, mora pred tem pridobiti certifikat o skladnosti za kontrolo proizvodnje v obratu (*FPC*) pri certifikacijskemu organu, ki je ustrezno priglasi (*NB – Notified Body*) s strani pristojnega Ministrstva.

2. Specifikacija GNB vodil za izbiro sistema ugotavljanja skladnosti

Izbira sistema ugotavljanja skladnosti (sistema ocenjevanja in preverjanja nespremenljivosti lastnosti - AVCP) je predpisana v vodilih Koordinacije Skupine priglasi organov za gradbene proizvode (**Vodila GNB-CPR št. NB-CPD/SG17/09/069 Certification of FPC of steel and aluminium structural components**). Ta vodila so del certifikacijske sheme. V režimu CPR je certificiranje možno samo z enim priglasi organom za posamezni sistem ugotavljanja skladnosti in sicer (Uredba EU št. 305/2011 - CPR, Priloga V, skladno z delegirano Uredbo EU št. 568/2014):

- za sistema 1+ in 1 so priglasi organi samo organi za certificiranje proizvodov,
- za sistem 2+ so priglasi organi certifikacijski organi za FPC,
- za sistem 3 so samo priglasi organi samo preskuševalni laboratoriji,
- za sistem 4 priglasi organi nimajo nobenih nalog.

Poenostavljenih postopkov v zvezi z gradbenimi proizvodi, zajetimi v harmoniziranem standardu, ki so proizvedeni individualno ali izdelani po naročilu v neserijski proizvodnji ter vgrajeni v posamezen določen gradbeni objekt, priglasi organ pri sistemu ugotavljanja skladnosti 2+ ne izvaja (Uredba EU št. 305/2011 - CPR, Poglavje VI, člen 38 ter Vodila NB-CPR/15/568r8 *Guidance on AVCP system 2+*, točka 4.9).

3. Informacije o certificiranju

V primeru, da se proizvajalec odloči za certificiranje, mu certifikacijski organ posreduje Zahtevek za ponudbo, ki ga je potrebno izpolniti in je osnova za pripravo Ponudbe, v kateri je Naročilnica. Naročnik mora naročilo potrditi in posredovati certifikacijskemu organu.

Na željo naročnika lahko predstavnik certifikacijskega organa opravi informativni obisk.

Dolžnosti naročnika v fazi ocenjevanja:

- Naročnik je dolžan pripraviti vse potrebno za izvedbo ocenjevanja.
- Naročnik je dolžan seznaniti certifikacijski organ z vsem, kar se nanaša na predmet ocenjevanja.
- Naročnik mora omogočiti ocenjevalcem certifikacijskega organa, strokovnjakom, opazovalcem ali pripravnikom varen dostop do proizvodnih in upravnih prostorov.
- Omogočiti mora razgovor s ključnimi osebami, ki so odgovorne za kontrolo proizvodnje v obratu (FPC).
- Naročnik je dolžan urediti, da njegovi podizvajalci po potrebi sodelujejo pri ocenjevanju.

Dolžnosti proizvajalca v fazi uporabe certifikata:

- Proizvajalec se obvezuje, da se bo v času veljavnosti certifikata ravnal po zahtevah standardov in tehničnih specifikacijah, ki so osnova za podelitev certifikata. V primeru, da proizvajalec ne izdeluje proizvodov po CPR, certifikat FPC pa vzdržuje, je prav tako dolžan spoštovati zahteve SIST EN 1090-1:2009+A1:2012, s to razliko, da ni dolžan izdajati »Izjave o lastnostih« in označevati proizvoda z znakom »CE«.
- Obvezuje se, da bo certifikat uporabljal v okviru njegovega obsega ter se izogibal kakršnikoli zlorabi in zavajanju.
- Proizvajalec se bo skliceval na certifikat samo pri procesih, ki so zajeti v obsegu, navedenem na certifikatu.
- Obvezuje se, da se bo skliceval na certifikacijo in bo uporabljal simbole (certifikacijski znak), s katerimi bo izkazoval svojo certifikacijo, skladno z zahtevami dokumenta "Pravila za uporabo znaka VARcert in sklicevanje na certificirano aktivnost", ki je objavljen na spletni strani Instituta za varilstvo (www.i-var.si).
- Da bo uporabljal kopije vseh dokumentov, povezanih s certificiranjem samo v celoti.
- Proizvajalec je dolžan omogočiti, da certifikacijski organ izvaja nadzor nad certifikacijo z rednimi in izrednimi nadzornimi pregledi.
- Proizvajalec je dolžan hraniti vse pritožbe in pripombe kupcev. Vso dokumentacijo o pritožbah (pritožbe in ukrepe proizvajalca v primeru pritožbe) je dolžan predložiti certifikacijskemu organu pri prvem naslednjem nadzornem pregledu.
- Proizvajalec mora nemudoma obvestiti certifikacijski organ v primeru, da pride do sprememb, ki bi lahko vplivale na njegovo sposobnost izpolnjevanja zahtev za certifikacijo.
- Proizvajalec vzame na znanje, da je certifikat last certifikacijskega organa in da ga bo v primeru prekinitve ali preklica v roku 7 dni vrnil certifikacijskemu organu. Prav tako bo vzel iz uporabe vse kopije in vse dokumente, ki se kakorkoli sklicujejo na neveljavni certifikat.

- V primeru, da se nadzor izvaja na osnovi izjave proizvajalca, mora proizvajalec na poziv certifikacijskega organa podati ustrezno izjavo.

Dolžnosti certifikacijskega organa v fazi uporabe certifikata:

- Certifikacijski organ je dolžan opravljati nadzor nad certifikacijo z rednimi in izrednimi nadzori ali pregledom dokumentacije, skladno z zahtevami certifikacijske sheme.
- Certifikacijski organ je dolžan preklicati certifikat, če ugotovi, da proizvajalec ne izpolnjuje zahtev za certifikacijo ali da kakorkoli zlorablja certifikat.
- Certifikacijski organ se obvezuje, da bo vse pridobljene informacije uporabil samo za ocenjevanje in nadzor v okviru certifikacije.
- Obvezuje se, da bo hranil vse dokumente, ki se nanašajo na certifikat in proces ocenjevanja na tak način, da ne bodo dostopni tretjim osebam.
- Dokumente bo hranil 10 let po prenehanju veljavnosti certifikata in jih bo po tem roku uničil na ustrezen način.
- Podajanje informacij o veljavnosti posameznega certifikata in obsegu certifikacije.

4. Naročilo začetnega ocenjevanja

Ko naročnik podpiše Naročilnico, s tem potrdi, da sprejema predhodno Ponudbo in da je seznanjen s postopkom certificiranja ter pogoji uporabe certifikata.

Po prejemu naročila certifikacijski organ pošlje naročniku Program začetnega ocenjevanja in imena oseb, imenovanih za ocenjevanje.

V kolikor se naročnik ne strinja s programom in z imenovanimi osebami za ocenjevanje, lahko v roku 3 dni pošlje certifikacijskemu organu svoje nestrinjanje v pisni ali drugi primerni obliki. V nasprotnem primeru se smatra, da naročnik soglaša s programom in z imenovanimi ocenjevalci.

5. Začetno ocenjevanje

Osnova za začetni pregled obrata in ocenjevanje kontrole proizvodnje je priloga B standarda SIST EN 1090-1:2009+A1:2012.

V okviru začetnega pregleda se ocenjuje kontrolo proizvodnih procesov, proizvodne linije, proizvodne zmogljivosti, delovanje obratne kontrole proizvajalca (FPC) in dela, ki jih opravljajo podpogodbениki. Pregledajo se zmogljivosti za kontrolo in preskušanje, vključno z laboratoriji podpogodbениkov (če je potrebno). Po potrebi se pregledajo delovni prostori in skladiščenje materialov ter končnih izdelkov. Preveri se sistem in učinkovitost vodenja kakovosti.

Če proizvajalec sam izvaja projektiranje, se ocenijo postopki kontrole izračunov.

Pri ocenjevanju se lahko upoštevajo informacije morebitnih certifikatov ISO 9001 in/ali ISO 3834, če so te relevantne in se nanašajo na obseg ocenjevanja. Enako velja za morebitne akreditacijske listine preskusnih laboratorijev.

Opravi se strokovni razgovor z odgovorno osebo za FPC in koordinatorjem varjenja z namenom, da se preveri njuno strokovno znanje in kompetence. Poznati morata zahteve za proizvodnjo sestavnih delov

kovinskih konstrukcij, koordinator varjenja pa mora imeti primerne kompetence za koordinacijo varilskih del. Biti morata pooblaščenca s strani delodajalca. Njune naloge in pristojnosti morajo biti jasno določene.

Pregledati je potrebno proizvajalčevo začetno tipsko preskušanje (ITT) in začetno tipsko vrednotenje (ITC).

Proizvajalec mora poleg ostalega izpolnjevati sledeče:

- Uveden mora imeti sistem pisnih postopkov, ki urejajo kontrolo proizvodnje in kontrolo sestavnih delov.
- Določena mora biti odgovornost, pooblastila in odnosi med osebjem, ki sodelujejo v procesu kontrole proizvodnje.
- Uveden mora biti pregled tehnične dokumentacije, po kateri se izdelujejo sestavni deli.
- Kontrolirati je potrebno skladnost vhodnih materialov in komponent s standardi oziroma drugimi predpisi.
- Uvedeno mora imeti začetno tipsko preskušanje in začetno vrednotenje.
- Končna kontrola mora biti neodvisna od vodenja proizvodnje.
- Vsi rezultati kontrole morajo biti dokumentirani.
- Zagotoviti je potrebno redno vzdrževanje opreme in merilnih naprav ter njihovo kalibriranje.
- Imeti mora usposobljenega koordinatorja(-e) varjenja po standardu EN ISO 14731:2019. Stopnja je odvisna od materiala in izvedbenega razreda, skladno s SIST EN 1090-2:2018 in SIST EN 1090-3:2019.
- Imeti mora certificirane varilce in/ali operaterje avtomatskega varjenja.
- Imeti mora kvalificirane varilne postopke. Način kvalifikacije je odvisen od materiala in izvedbenega razreda.
- Osebe, ki izvaja neporušitvene preiskave mora biti certificirano po EN ISO 9712:2012.
- Zagotovljena mora biti sledljivost uporabljenih materialov in izvedenih procesov.

Začetno ocenjevanje zajema pregled sledeče dokumentacije: poslovnikov, postopkov za kontrolo delovnih procesov, organizacijskih predpisov, odločb in pooblastil, spričeval in dokazil o izobrazbi, poročil, zapisov, seznamov opreme, zapisov o vzdrževanju, kalibracijskih certifikatov, certifikatov osebja, prevzemnih spričeval, WPS, WPQR in drugih dokumentov.

6. Obvestilo o izvedenem ocenjevanju

Certifikacijski organ je dolžan seznaniti naročnika z ugotovitvami ocenjevanja na zaključnem sestanku in nato pripraviti pisno poročilo, ki vsebuje ugotovitve ocenjevanja ter opis ugotovljenih neskladnosti.

Če so v okviru ocenjevanja ugotovljena neskladja, jih mora naročnik odpraviti v dogovorjenem roku, ki pa ne sme biti daljši od 6 mesecev. Certifikacijskemu organu mora predložiti dokazila o izvedenih korektivnih ukrepih oziroma odpravi neskladij.

V kolikor v določenem roku od pričetka ocenjevanja neskladja niso bila odpravljena, certifikacijski organ zadevo zaključi in zavrne izdajo certifikata.

Ko je program ocenjevanja izveden in so rešena vsa morebitna neskladja, certifikacijski organ izda končno Poročilo začetnega ocenjevanja, ki vsebuje ugotovitve o izvedenih korektivnih ukrepih.

Naročnik lahko v 8 dneh poda pripombe na poročilo. Ko so te usklajene se smatra, da je poročilo sprejeto.

7. Podelitev certifikata

Certifikacijski organ je v primeru izdaje pozitivnega zaključnega Poročila začetnega ocenjevanja dolžan v primernem roku izdati certifikat(-e). Če je naročnik podal ugovor na zaključno poročilo, se rok izdaje certifikata temu ustrezno podaljša. Certifikat je last certifikacijskega organa in velja 1 leto oziroma do preklica. Ob izstavitvi certifikata certifikacijski organ in proizvajalec skleneta Pogodbo o vzdrževanju certifikacije ter uporabi certifikata.

8. Posredovanje informacij o negativnih odločitvah po ocenjevanju

V primeru, da niso izpolnjeni vsi potrebni pogoji za izdajo certifikata po CPR, VARcert o tem obvesti naročnika, pri čemer navede razloge za negativno odločitev. Certifikacijski organ mora izpolnjevati veljavni zakonodajni okvir o varstvu podatkov in uredbe GDPR v skladu z njihovimi vlogami, kot je določeno spodaj.

Certifikacijski organ se obvezuje, da bo vse pridobljene informacije, ki se nanašajo na negativno odločitev pri certificiranju varoval kot poslovno skrivnost in jih brez pisnega obojestranskega soglasja ne bo posredoval tretjim osebam.

Pristojnemu ministrstvu (Ministrstvo za gospodarstvo RS) ter drugim pristojnim organom (GNB) bo VARCert posredoval le tiste informacije, ki so nujno potrebne za negativno odločitev pri certificiranju, pri čemer jih je dolžan zavezati k varovanju tajnosti informacij in spoštovanju naročnikovih pravic industrijske in intelektualne lastnine.

9. Vzdrževanje certifikacije

Delovanje sistema kontrole proizvodnje v proizvodnem obratu se preverja z rednim nadzorom v obratu in/ali pregledom dostavljenih dokumentov.

Veljavnost certifikata vzdrževanja trajne skladnosti je eno leto od vsakokratne pozitivne odločitve ocenjevanja rednega nadzora oziroma podajanja letne izjave proizvajalca.

Nadzorni pregled se opravi tudi v primeru, če obstaja sum, da se proizvajalec ne ravna po zahtevah standarda oziroma certifikacijske sheme. V primeru rednega nadzora, certifikacijski organ proizvajalca pravočasno obvesti o planirani izvedbi, z njim uskladi točen termin in ga seznani s programom nadzora. Ker je veljavnost certifikata eno leto, je v primeru, da v dotičnem letu sledi ocenjevanje, proizvajalec dolžan pravočasno certifikacijskemu organu zagotoviti njegovo izvedbo. V primeru, da proizvajalec do preteka veljavnosti certifikata ne omogoči izvedbe rednega nadzora ali odpravi morebitnih neskladij iz rednega nadzora, nosi odgovornost, da se nov certifikat vzdrževanja trajne skladnosti ne podeli ob preteku prejšnjega certifikata.

Proizvajalec je dolžan certifikacijski organ obveščati o spremembah proizvodnega procesa sestavnih delov kovinskih konstrukcij, še zlasti kadar:

- proizvajalec uvede nov proizvodni proces,
- spremeni koordinatorja varjenja ali odgovorno osebo FPC,
- uporabi drug način ali postopek varjenja,
- uporabi bolj zahtevne materiale in
- spremeni proizvodni program.

Certifikacijski organ nato oceni, ali je zaradi spremembe potrebno izvesti izredni pregled (ocenjevanje). Zatem izvede morebitno ocenjevanje in pripravi poročilo o spremembah ter pripravi predlog za razširitev ali dopolnitev obsega certifikacije.

Kadar ni predviden redni letni nadzorni pregled, je proizvajalec dolžan poslati letno izjavo v roku enega meseca po pozivu certifikacijskega organa, vendar najkasneje do preteka certifikata. V primeru, da proizvajalec do preteka veljavnosti certifikata ne pošlje letne izjave, nosi odgovornost, da se nov certifikat vzdrževanja trajne skladnosti ne podeli ob preteku prejšnjega certifikata.

Če naročnik (proizvajalec) tekom veljavnosti certifikata spremeni izvedbeni razred, se ponovno izvede začetno ocenjevanje. Proces certifikacije se s tem začne od začetka.

10. Prekinitev veljavnosti, krčenje obsega ali preklic certifikata

Proizvajalec lahko sam zaprosi za prekinitev veljavnosti certifikata. O tem mora pisno obvestiti certifikacijski organ. V primeru prekinitve veljavnosti certifikata, se proizvajalec nanj ne sme več sklicevati.

Obseg certifikacije je možno zaradi nastalih sprememb pri proizvajalcu skržiti. V tem primeru certifikacijski organ poskrbi za vse potrebne spremembe v dokumentaciji, javnih informacijah, pooblastilih itd.

V primeru večjih kršitev uporabe certifikata, certifikacijski organ certifikat prekliče. O tem je proizvajalec pisno obveščen in se na certifikat ne sme več sklicevati. Preklic velja do izvršitve korektivnih ukrepov. V primeru zlorab certifikata vodja VARcert - FPC trajno prekliče certifikat. Če proizvajalec ne omogoči izvedbo ocenjevalnih aktivnosti FPC se certifikat prekliče. O začasnem ali trajnem preklicu certifikata in o razlogih za preklic obvesti proizvajalca.

11. Pritožbe in prizivi

Naročnik se lahko pritoži v primeru nezadovoljstva z aktivnostjo certificiranja oziroma vložiti priziv v primeru zahteve po ponovnem pretehtanju rezultatov certificiranja. Za kakršnokoli pomoč pri vložitvi pritožbe oziroma priziva mu je na voljo osebje VARcert-a. Obrazec za pritožbe in prizive je javno dostopen na spletni strani Instituta za varilstvo: <https://www.i-var.si/sl/pritozbe>.

12. Javne informacije

VARcert mora na zahtevo kogarkoli podati informacije o veljavnosti posameznega certifikata in obsegu certifikacije. Ostale informacije lahko posreduje samo z dovoljenjem proizvajalca.

13. Uporabljeni izrazi in kratice

AVCP (*Assessment and Verification of Constancy of Performance*) - ocenjevanje in preverjanja nespremenljivosti lastnosti

Certificiranje - Postopek, ki ga običajno izvede tretja (neodvisna) stran, z namenom potrditve, da določen proces izpolnjuje določene kvalifikacijske zahteve.

Certifikat kontrole proizvodnje (FPC) - Listina, izdana po pravilih sistema certificiranja, iz katere izhaja zaupanje v skladnost delovanja FPC s standardom SIST EN 1090-1:2009+A1:2012.

FPC (*Factory Production Control*) - Kontrola proizvodnje v obratu.

GNB - CPR (*Group of Notified Bodies for the Construction Products Regulation*) – Skupina priglašeni organov za regulativo o gradbenih proizvodih št. 305/2011 - CPR

Korektivni ukrep - Dejavnost, s katero se odpravi vzrok za ugotovljeno neskladnost ali drugo nezaželeno stanje.

Nadzor skladnosti - Vrednotenje skladnosti, da se dokaže trajna skladnost s predpisanimi zahtevami.

Naročnik - Podjetje, ki želi certificirati kontrolo proizvodnje sestavnih delov kovinskih konstrukcij (FPC) in je v času certifikacije odgovorno certifikacijskemu organu, da so izpolnjene zahteve za certifikacijo, vključno z zahtevami glede navedenih procesov.

NB (*Notified Body*) – Institut za varilstvo v vlogi priglašene organa za certificiranje kontrole proizvodnje sestavnih delov kovinskih konstrukcij.

Neskladnost - Neizpolnjevanje zahtev.

Obrat - Proizvodna enota, delavnica, proizvodno postrojenje, preskusni laboratorij ali druga enota, kjer poteka proizvodnja in kontrola sestavnih delov.

Ocenjevalec – Oseba, pooblaščen s strani certifikacijskega organa, kompetentna za izvedbo ocenjevanja.

Ocenjevanje - Sistematičen, neodvisen in dokumentiran proces, katerega namen je pridobitev dokazov in nepristransko vrednotenje, da se ugotovi, do kakšne mere so izpolnjene predpisane zahteve.

Program ocenjevanja - Skupek ene ali več pregledov, planiranih v določenem časovnem okviru, pregled dokumentacije, razgovor z odgovorno osebo ali druga dejavnost, s katero zbiramo in vrednotimo informacije.

Proizvajalec - Proizvajalec sestavnih delov kovinskih konstrukcij ali varjenih delov.

Skladnost - Izpolnjevanje zahtev.